

Republika Hrvatska
Županijski sud u Rijeci
Žrtava fašizma 7
51000 Rijeka

Poslovni broj GŽ-1384/2019

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Županijski sud u Rijeci, u vijeću sastavljenom od sudaca, Larise Crnković kao predsjednice vijeća, dr. sc. Vlade Skorupa kao suca izvjestitelja i člana vijeća te Ksenije Dimec kao člana vijeća, u pravnoj stvari tužitelja V. B. iz R., OIB: ..., zastupanog po pun. D. I., odvj. iz Z., protiv tuženog L. B. iz Z., OIB: ..., zastupanog po punomoćnicima iz Zajedničkog odvjetničkog društva Š. iz R., radi utvrđenja ništetnosti i uspostave ranijeg stanja,, rješavajući žalbu tuženika, izjavljenu protiv presude Općinskog suda u Puli-Pola, Stalna služba u Rovinju-Rovigno, poslovni broj P-3352/2015-48 od 19. ožujka 2019., u sjednici vijeća održanoj 22. rujna 2021.,

p r e s u d i o j e

Odbija se žalba tuženika kao neosnovana i potvrđuje presuda Općinskog suda u Puli-Pola, Stalna služba u Rovinju-Rovigno, poslovni broj P-3352/2015-48 od 19. ožujka 2019.

Obrazloženje

1. Točkom I. izreke presude sud prvog stupnja odlučio je da je ništetan ugovor o doživotnom uzdržavanju s nadnevkom 26. svibnja 2015., sklopljen između tuženika kao davatelja uzdržavanja i pok. M. B. kao primateljice uzdržavanja.

2. Točkom II. izreke uspostavlja se stanje vlasništva na k.č. ... i k.č. ... obje upisane u zk.ul. ... k.o. R. kakvo je bilo prije nego je tuženik na osnovu navedenog ugovora o doživotnom uzdržavanju stekao pravo njihovog vlasništva.

3. Narednom točkom III. izreke uspostavlja se stanje vlasništva na motornom vozilu Daewoo Tico SX broj šasije: ..., godina proizvodnje 1998. kakvo je bilo prije nego je tuženik na osnovu navedenog ugovora o doživotnom uzdržavanju stekao pravo njegovog vlasništva.

4. Točkom IV. izreke nalaže se tuženiku da nadoknadi tužitelju troškove parničnog postupka u iznosu 75.000,00 kuna u roku 15 dana, a točkom V. odbija se tuženikov zahtjev za naknadu troškova parničnog postupka.

5. Protiv te presude žalbu pravovremeno podnosi tuženik, pozivajući se na sve zakonske žalbene razloge iz odredbe čl. 353. st. 1. tč. 1. – 3. Zakona o parničnom postupku ("Službeni list" SFRJ 4/77., 36/77., 36/80., 36/80.,43/52., 69/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90., 35/91.; "Narodne novine" br. 53/91., 91/92., 112/99, 88/01., 117/03., 88/05., 2/07.-Odluka USRH, 84/08., 123/08.-Isp., 57/11., 148/11-pročišćeni tekst, 25/13., 89/14. i 70/19., u nastavku: ZPP).

6. Iz navoda žalbe proizlazi da žalitelju nije jasno je li sud prvog stupnja propustio utvrditi da je javna bilježnica prilikom potvrde ugovora o doživotnom uzdržavanju u samoj potvrdi ugovora navela kako su ugovorne strane upozorene na pravne posljedice ugovora ili sud smatra da je na tuženiku bio teret dokaza da dokaže da je upozoren na pravne posljedice ugovora jer, u skladu sa stajalištem žalitelja, iz niti jednog u postupku provedenog dokaza ne proizlazi da ugovorne strane ne bi bile upozorene na pravne posljedice ugovora. Ugovaratelji ne bi potvrdili da prihvaćaju pravne posljedice, a da ne njih nisu bili upozoreni, ističe žalitelj.

7. U preostalom dijelu žalbe žalitelj naglašava da je prema dijagnozi liječnika pok. M. B. mogla živjeti još nekoliko mjeseci ili nekoliko godina i da se ne može reći da je on očekivao da će pok. M. B. uskoro umrijeti. U tom kontekstu žalitelj, suprotno motrištu prvostupanjskog suda, smatra bitnom utvrđenje o tome da se o pok. M. B. tijekom života brinula njegova obitelj i da se nakon što je s njom, kao primateljicom uzdržavanja, zaključen ugovor o doživotnom uzdržavanju ponašao kao da ugovor nije zaključen.

8. Predlaže da se pobijana prvostupanjska presuda preinači na način da se tužbeni zahtjev tužitelja odbije kao neosnovan.

9. Tužitelj je u odgovoru na žalbu iznio svoje stajalište o žalbi tuženika. U odgovoru, kao i navodima tijekom prvostupanjskog postupka, ističe da osim što ugovor o doživotnom uzdržavanju nema potrebnu formu, jer je najprije kod javnog bilježnika došao na ovjeru tuženika, kao davatelj uzdržavanja, a tek nekoliko dana nakon toga i pok. M. B., koja je u to vrijeme bila u bolnici, da je pok. M. već 15. svibnja 2015. dijagnosticiran karcinom pluća u terminalnoj fazi s metastazama koje su se proširile po cijelom tijelu i da je otpuštena iz bolnice na palijativnu skrb, ali je usprkos tome, žalitelj s njom zaključio ugovor o doživotnom uzdržavanju svega nekoliko dana kasnije.

10. Predlaže da se žalba odbije kao neosnovana.

11. Žalba nije osnovana

12. Nakon provedenog dokaznog postupka, prvostupanjski sud svoju argumentaciju strukturira na utvrđenjima da su pok. M. P. B. (majka tužitelja) i njezin unuk, tuženi L. B. sklopili su ugovor o doživotnom uzdržavanju nadnevnika 26. svibnja 2015., pri čemu je javni bilježnik N. K. iz P., odvojeno solemnizirala navedeni ugovor

u svom javnobilježničkom uredu u P. i to 31. svibnja 2015., kada je ugovor potpisao tuženik i 16. lipnja 2015. kada je ugovor potpisala pok. M. P. B..

13. Zatim, sud prvog stupnja utvrđuje da je istoga dana kada je pok. M. P. B., zajedno sa svojim sinom M. B. (bratom tužitelja i ocem tuženika) otišla potpisati sporni ugovor kod javnog bilježnika, 16. lipnja 2015., otpuštena je iz Odjela za internističku onkologiju s hematologijom bolnice P. gdje je boravila od 25. svibnja 2015. do 16. lipnja 2015. s dijagnozom zloćudne novotvorine bubrega, osim bubrežne zdjelice i sekundarnom zloćudnom novotvorinom jetre, a još 5. svibnja 2015. utvrđeno je da citološki odgovora metastazi slabije diferenciranog karcinoma. M. P. B. preminula je 25. rujna 2015.

14. Na osnovu toga sud prvog stupnja zaključuje da ugovorne strane zaključenog ugovora o doživotnom uzdržavanju od strane javnog bilježnika, prilikom potvrde tog ugovora, nisu upozorene na pravne posljedice ugovora o doživotnom uzdržavanju te da je to jedan od razloga za utvrđenje tog ugovora ništetnim. Prema pravnom stavu suda prvog stupnja upozorenje o pravnim posljedicama ugovora o doživotnom uzdržavanju je bitan element forme zaključenja toga ugovora, jer nije riječ o nasljednom pravnom ugovoru niti o besplatnom pravnom poslu, već o naplatnom pravnom poslu za koji je bitno da ugovorne strane bilo od strane suda ili javnog bilježnika budu upozorene na pravne posljedice takvog ugovornog odnosa.

15. Pored toga, sud prvog stupnja zaključuje da je predmetni ugovor o doživotnom uzdržavanju ništetan i zato jer je protivan moralu društva, obzirom da je tuženik u trenutku sklapanja navedenog ugovora znao da je njegova baka teško bolesna, da je otpuštena iz bolnice u terminalnoj fazi tumora bez nade da može biti izliječena i da će ubrzo preminuti, ali se svejedno obvezao da će ju doživotno, do njene smrti uzdržavati i pristao je na ime naknade za dano uzdržavanje primiti imovinu velike vrijednosti, kuću u R., čime nije postupao ni savjesno ni pošteno. U tom dijelu sud prvog stupnja prosuđuje da je izostala aleatornost, kao bitan element ugovora o doživotnom uzdržavanju. Tuženik je 31. svibnja 2015., kada je potpisao sporni ugovor znao da je njegova baka već bila oboljela od tumora koji je metastazirao i znao je da ona neće preživjeti duže od par mjeseci ili par godina jer su mu to rekli liječnici u Općoj bolnici P.. Uostalom, M. P. B. je preminula 25. rujna 2015., niti 4 mjeseca od kada je tuženik potpisao predmetni ugovor.

16. Na kraju, prvostupanjski sud zaključuje da za donošenje odluke u ovoj pravnoj stvari nije od značaja kakvi su odnosi vladali u obitelji B. prije sklapanja spornog ugovora niti je li postojao dogovor o kući koja je bila predmet zaključenog ugovora o doživotnom uzdržavanju, jer je ona temeljem tog ugovora prešla u tuženikovo vlasništvo. U tom kontekstu sud prvog stupnja obrazlaže da ukoliko je i bio dogovor u obitelji B. da će M. B., sinu pok. M., a ocu tuženika, pripasti predmetna kuća u R., koju je kako to i piše u spornom ugovoru i nadogradio i ukoliko je je upravo obitelj M. B. vodila brigu o pok. M. P. B., onda je kao ugovaratelj i davatelj uzdržavanja sporni ugovor trebao sklopiti upravo M. B., a ne tuženik, njegov sin L. B.. Međutim, M. B. nije potpisao i sklopio predmetni ugovor o doživotnom uzdržavanju sa svojom majkom pok. M. P. B., nego je ugovor sklopio njegov sin L. B. koji je preuzeo obvezu uzdržavanja svoje bake, a sve to znajući da će te obveze izvršavati kratko vrijeme, jer je baka bila oboljela od tumora i bilo je izvjesno da će ubrzo preminuti pa je ipak pristao sklopiti sporni ugovor, čime je negirana sama svrha zaključenja takve

vrste ugovora, pomoć primatelju uzdržavanja na neodređeno, neizvjesno vrijeme do njegove smrti.

17. Odluka o troškovima postupka temelji se na odredbama čl. 154. st. 1. i čl. 155. ZPP-a i donesena je u skladu s uspjehom tužitelja u ovom sporu.

18. Odlučujući u okviru istaknutih žalbenih razloga, a pazeći istovremeno po službenoj dužnosti na bitne povrede odredaba parničnog postupka propisane čl. 365. st. 2. ZPP-a, a u svezi čl. 354. st. 2. t. 2., 4., 8., 9., 11., 13. i 14. ZPP-a, kao i na pravilnu primjenu materijalnog prava, prema stajalištu ovog suda cjelokupna kronologija dokaznog postupka ukazuje na to da je prvostupanjski sud naveo opravdane razloge koji se u cijelosti prihvaćaju, odnosno da je pravilno utvrdio sve relevantne i odlučne činjenice te na njih primijenio materijalno pravo kada je usvojio tužbeni zahtjev, pri čemu nije počinjena koja od bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz navedenog čl. 365. st. 2. ZPP-a, kao niti one na koje žalitelj upire u žalbi.

19. Neosnovano tuženik žalbom upire na propuste prvostupanjskog suda koji bi proizlazili iz pogrešne primjene odredbe čl. 8. ZPP-a. U tom smislu prema stajalištu ovog suda nije učinjena povreda niti u dijelu koji se odnosi na izvođenje dokaza, kao niti u onom segmentu koji je vezan uz ocjenu rezultata izvedenih dokaza. Korištenjem diskrecionih ovlasti, koje mu daju operativnu slobodu izvođenja dokaza onim redom kojim on to smatra najprikladnijim da bi provjerio tvrdnje koje stranke ističu, kao niti ocjenom tih istih dokaza, prvostupanjski sud u domeni činjeničnog i pravnog razmišljanja o onom što su stranke iznijele tijekom postupka nije nepravilno primijenio materijalno pravo, niti je pri tome ičim povrijedio formu postupka pa tako niti u onom dijelu u kojem je sud prvog stupnja odlučio da ne provede dokaza saslušanja svih svjedoka koji su predloženi.

20. Ovaj sud ovlašten je ispitivati prvostupanjsku presudu samo u domeni istaknutih žalbenih navoda, stoga su oni, zajedno s postavljenim zahtjevom tužitelja, ograničenje unutar kojeg se može donijeti odluka u ovom drugostupanjskom postupku.

21. Po svojoj zakonskoj definiciji, ugovor o doživotnom uzdržavanju (čl. 579. Zakona o obveznim odnosima „Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15. i 29/18. - u nastavku ZOO), ima se smatrati ugovorom kojim se jedna strana (davatelj uzdržavanja) obvezuje da će drugu stranu ili trećega (primatelja uzdržavanja) uzdržavati do njegove smrti, a druga strana izjavljuje da mu daje svu ili dio svoje imovine, s time da je stjecanje stvari i prava odgođeno do trenutka smrti primatelja uzdržavanja. Ako nije drukčije ugovoreno, ugovorom o doživotnom uzdržavanju obuhvaćene su i sve pripadnosti stvari ili prava koji su predmet toga ugovora.

22. Takav ugovor mora biti sastavljen u pisanom obliku te ovjeren od suca nadležnog suda ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta i prilikom ovjere ili sastavljanja, ovlaštena osoba treba ugovarateljima pročitati ugovor i upozoriti ih na njegove posljedice (čl. 580).

23. Ugovor koji je protivan Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima ili moralu društva ništetan je, osim ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku

drugu pravnu posljedicu ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo. Ako je sklapanje određenog ugovora zabranjeno samo jednoj strani, ugovor je valjan ako u zakonu nije što drugo predviđeno za određeni slučaj, a strana koja je povrijedila zakonsku zabranu snosit će odgovarajuće posljedice (čl. 322. ZOO-a).

24. Ugovor o doživotnom uzdržavanju, po svojoj pravnoj prirodi, sadrži u sebi element aleatornosti i u tom kontekstu bitno je cijeliti okolnost da je primateljica uzdržavanja umrla svega četiri mjeseca nakon zaključenja tog ugovora što, kao vremenska komponenta, samo po sebi nije dostatno, ali u kontekstu s drugim činjeničnim i pravnim utvrđenjima, dovodi u pitanje valjanost tog ugovora. Tuženik je kao njezin unuk primateljice uzdržavanja u trenutku zaključenja ugovora znao da je primateljici i dijagnosticiran tumor u terminalnoj fazi i da se otpušta iz bolnice jer je liječenje nesvrhsishodno. To je saznao iz razgovora s liječnicima i uvidom u dijagnozu bolesti, pri čemu mu je vrlo jasno rečeno da je smrt izvjesna za koji mjesec ili godinu. Primateljica je preminula za četiri mjeseca. U to vrijeme on je imao prebivalište u Z., a radio je u M.. Osim toga, u vrijeme zaključenja tog ugovora, primateljica je još bila u bolnici, tako da žalitelj i primateljica nisu istovremeno bili prisutni kod javnog bilježnika na ovjeri ugovora. Ona je taj ugovor ovjerila nakon što je izašla iz bolnice. Tužitelj o tom ugovoru nije ništa znao sve o početka ostavinskog postupka.

25. Bitno obilježje aleatornosti ugovora o doživotnom uzdržavanju, koje supsumira da unaprijed nije moguće znati koliko će dugo primatelj uzdržavanja živjeti i da time ekonomski učinak tog ugovora (u ovom slučaju u odnosu na tuženu) nije moguće unaprijed predvidjeti, u ovom slučaju nije ostvaren.

26. Bez osnova su navodi žalitelja kojima opisivanje obiteljske odnosa između majke, pok. M. B. i njezinih sinova, tužitelja i oca tuženika, tko od njih očekivao da će dobiti u naslijeđe kuću pok. M., kao niti tvrdnja žalitelja da se prema baki, primateljici uzdržavanja, ponašao kao da ugovor nije niti zaključen, jer to nije relevantno donošenje odluke o ništetnosti ugovora o doživotnom uzdržavanju.

27. Kada taj ugovor razmotrimo s emocionalnog, spoznajnog niti bihevioralnog stajališta pravila o čestitosti, tj. morala, on ne može biti valjan. Ugovor je zaključen u vrijeme kada je bilo izvjesno da predstoji smrt primateljice uzdržavanja, koja ubrzo nakon toga i uslijedila pa je time i s gledišta ovog suda, on nemoralan, suprotan dobrim običajima i time ništav.

28. Uz to iz činjeničnih i pravnih utvrđenja suda prvog stupnja proizlazi zaključak, čiju pravilnost žalbom tuženik nije doveo u pitanje, da je predmetni ugovor o doživotnom uzdržavanju zaključen u obliku javnobilježničke isprave i da javni bilježnik, koji je saslušan u svojstvu svjedok, prilikom sastavljanja tog ugovora, nije strankama, koje su javnom bilježniku došle odvojeno, pročitao ugovor i niti ih upozorio na sve njegove posljedice.

29. Stoga je sud prvog stupnja pravilno zaključio da je ugovor o doživotnom uzdržavanju kojeg su tuženik i pok. M. P. B., 26. svibnja 2015. ništetan i presudio da se u pogledu imovine koja je bila predmet tog ugovora uspostavi stanje kakvo je bilo prije njegovog zaključenja.

30. Žalba tuženika nije osnovana niti u dijelu kojim dovodi u pitanje odluku suda prvog stupnja o troškovima postupka, jer je ona donesena pravilnom primjenom čl. 154. st. 1. i čl. 155. ZPP-a.

31. Zbog toga žalbeni navodi žalitelja nisu osnovani.

32. Obzirom da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, a ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti, temeljem odredbe čl. 368. st. 1. ZPP-a odlučeno je kao u izreci ove presude.

Rijeci, 22. rujna 2021.

Predsjednica vijeća

Larisa Crnković, v.r.